

Domènec Fita a Andorra

Aquest estiu he tingut la sort de conèixer a l'artista **Domènec Fita i Molà** (1927) i el seu treball a Andorra. Certament les seves obres públiques m'havien cridat l'atenció però no vaig saber de l'autor fins que vaig conèixer en **Joaquim Maria Puigvert**, professor titular d'Història Contemporània a la Universitat de Girona i patró de la fundació **Domènec Fita**.

Tot va començar arran de la conferència de **Puigvert** sobre **Josep Danés** en el marc del 33è cicle de la Societat Andorrana de Ciències de l'any 2017¹. **Puigvert** és un gran coneixedor de l'arquitecte olotí, del qual ha publicat diverses obres², dintre de la seva recerca sobre la història social de les professions lliberals. A l'hora de redactar la comunicació andorrana va voler fer referència a l'escrit que tinc sobre l'arquitecte al meu blog i em va contactar. Al parlar de l'església de **Sant Pere Màrtir**, que Danés va bastir a Escaldes, li vaig preguntar per en **Joan Vila-Grau**, autor dels vitralls. Ell no el coneixia personalment però sí a en **Fita**, que també havia emprat aquesta tècnica a casa nostra. La curiositat que vaig mostrar per l'artista gironí va fer que em proposés intercedir perquè el pogués visitar.

Finalment va ser el dia de la Mare de Déu del Carme d'enguany que vaig conèixer a en **Domènec Fita** i la seva dona **Àngela Rodeja**. Havia recollit a en **Puigvert** als Banyes de Sant Vicenç i vam enfilarnos cap a Ribes de Freser per visitar el temple parroquial que **Danés** havia aixecat entre 1940 i 1945³. A mitja tarda vam arribar a la casa-estudi que en **Fita** té al barri gironí de **Montjuïc** on, malauradament, no ens va poder acompanyar l'arquitecte **Joaquim Bover**, director de la seva fundació.

---

¹ J. M. Puigvert: "L'arquitectura industrial i religiosa a Andorra. Dos exemples d'arquitectura del granit" en *33è Cicle de conferències Recull 2017*, Societat Andorrana de Ciències, Andorra la Vella, 2019.

² J. M. Puigvert: "Josep Danés (1891-1955), Arquitecto. Un estudio de caso al servicio de la historia social de las profesiones liberales en Cataluña" en *Revista bibliográfica y ciencias sociales*, Vol. XVI, núm. 907, 25.01.2001; J. M. Puigvert; A. Mayans: *Josep Danés i Torra, una biografia professional*, Ajuntament d'Olot, 2003; J. M. Puigvert: *Josep Danés i Torras. Noucentisme i regionalisme arquitectònics*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008.

³ Es tracta d'una església contemporània amb un llenguatge inspirat en el romànic rural, a diferència de la seva obra andorrana, més urbana. La nau única amb arcs parabòlics recull la reconstrucció dels absis romànics i és coberta amb una llosa de dos aiguavessos d'aires alpins que tornen, com en el cas de Sant Pere Màrtir, a deixar una important càmera d'aire per aïllar la nau, demostrant la preocupació de l'arquitecte per les condicions climàtiques del lloc.

Signatura de la dedicatòria que em va dedicar l'artista del llibre Fita'90.

Vam tenir una rebuda cordial, ens van ensenyar la casa, el jardí, el taller, el magatzem... mentre **Puigvert**, amic de la parella des de menut, rememorava les seves vivències en aquella casa. Art per tot arreu! Diferents tècniques, estils, formats, temàtiques... En el recorregut m'adonava de l'ingent treball, constant i incansable en múltiples direccions. I també de la feina conjunta amb l'arquitecte **Joaquim Masramon** al bastir la casa. Relleus i inscripcions en murs i llindes com amb els nom dels treballadors que la van aixecar gravats en una paret.

La conversa va ser molt agradable. **Fita** em va explicar com va arribar a Andorra de la mà de l'arquitecte **Jordi Bonet Armengol**, membre com ell de la Reial Acadèmia de Sant Jordi i conegut per continuar les obres de la **Sagrada Família** d'en **Gaudí**. **Bonet** visitava sovint Ordino i va suggerir el nom d'en **Fita** als seus coneguts - com l'arquitecte **Albert Pujal-**quan, al final de la dècada de 1980, es volia bastir una plaça en honor de **Mn. Jacint Verdaguer**. Es tractava de l'espai que deixava la paella de la carretera general núm. 3 en passar a ser el carrer Antoni Fiter i Rossell. La plaça es va bastir sobre un semisoterrani de la mà de l'arquitecte **Fermí Ginjaume** amb qui **Fita** va treballar per desenvolupar la barana de ferro "corten" gravada amb referències folklòriques reinterpretades i rematada amb tres il·luminàries de vidres de colors. Finalment el conjunt el presidia la figura d'un buner situada sobre la mitgera de l'edifici veí i inspirada a la llegenda del **buner d'Ordino**.

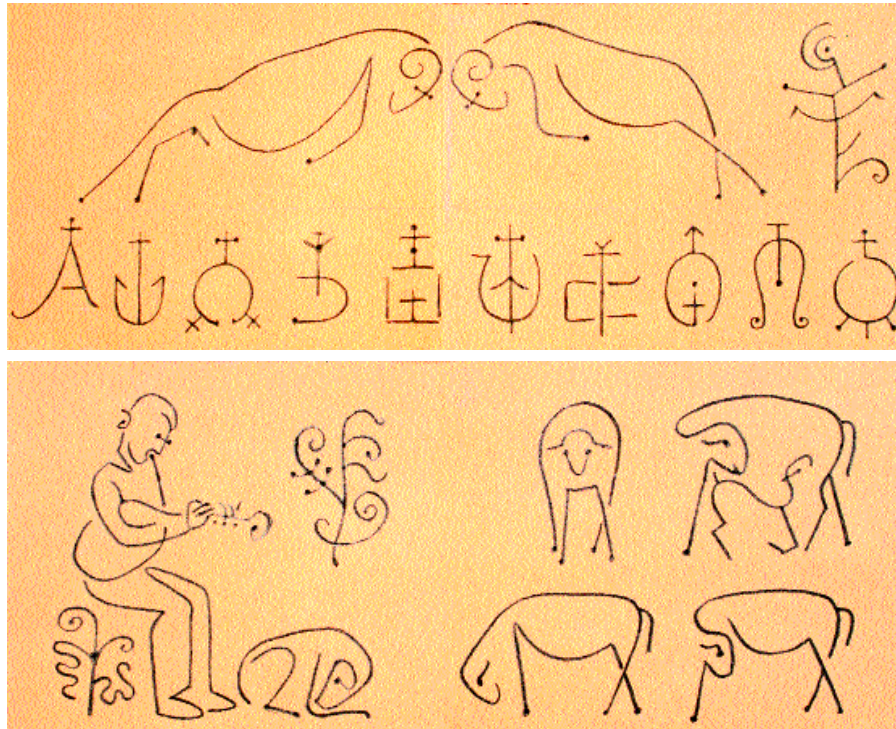
La figura del buñer i l'obelisc d'en Fita a Ordino.

La presència d'en **Fita** en aquesta parròquia, a banda d'algun gravat per obres de l'arquitecte **Albert Pujal**, es va rematar amb un obelisc d'acer i vidre plomat de 7 m d'alçada a la rotonda de davant de la plaça comentada. Va ser inaugurada el 2007, coincidint amb el 80 è. aniversari de l'artista⁴, amb la presència del copríncep **Joan Enric Vives**, el cap de govern **Albert Pintat** i el cònsol d'Ordino **Enric Dolsa**.

L'antiga plaça de Mn. Cinto Verdaguer a Ordino ocupada actualment per un centre de salut amb la barana i les lluminàries d'en Fita.

⁴ J. Bover, "Fita un setembre de blau marí intens", en El Punt, 20.9.2007

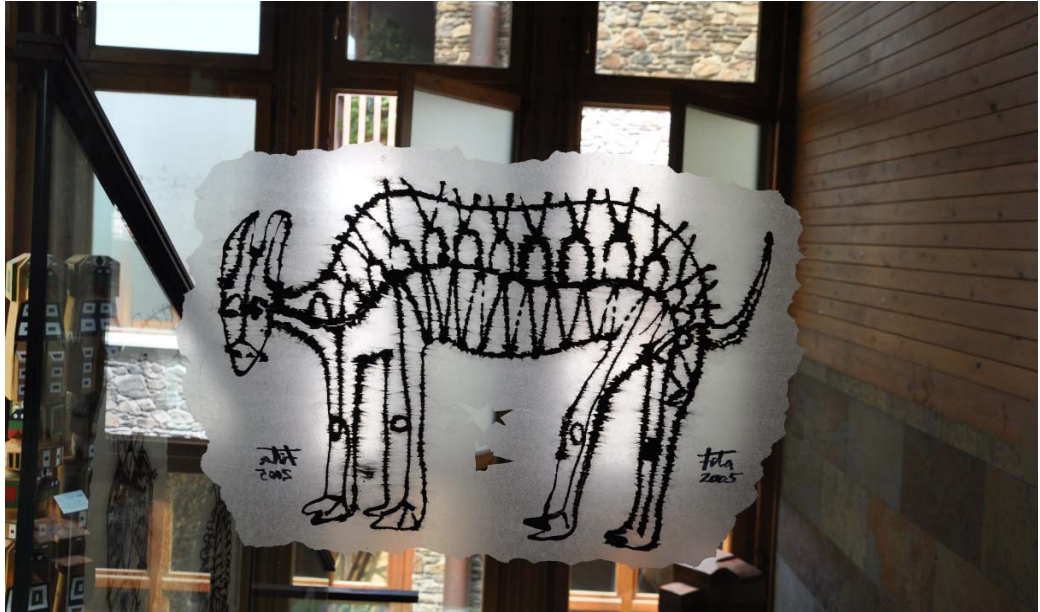

Dibuixos preparatoris extrets del corresponent quadre (del llibre Fita, Fauna).

A tomb d'aquest treball en **Fita** em comenta una de les seves grans aspiracions: *l'art integrat*⁵. Així anomena les obres d'encàrrec en simbiosi amb l'arquitectura o l'urbanisme. Es tracta de treballs que poden limitar la llibertat de l'artista pels condicionants del comitent, del lloc, del context o de la resta de col·laboradors però que, en comparació amb les obres de galeria, guanyen en transcendència pública i social. De fet, la plaça d'Ordino va fer que en **Josep Areny** de **casa Calbó** de Soldeu el volgués al costat de l'arquitecte **José Luis Orobitg** per bastir el centre termo-lúdic l'**Hermitage**. La col·laboració va ser tan satisfactòria que li va encarregar nous treballs per a la resta del complex hotelier **Resort Esport** arribant a ser unes 400 peces.

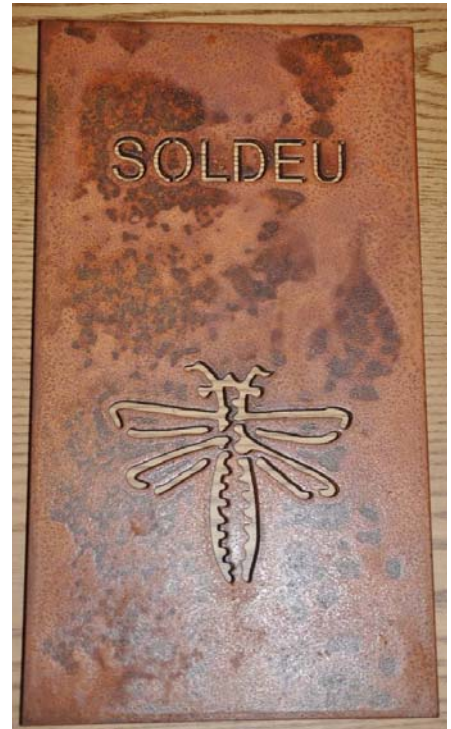

⁵ Veure: D. Fita, "Art integrat", Separata del *Butlletí VI de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi*, Barcelona, 1992.

D'alguna d'elles em va ensenyar el disseny agafant una de la infinitat de llibretes negres numerades que té al seu despatx. Tota una extensa obra perfectament endreçada i catalogada, com vaig poder comprovar amb l'important recull de publicacions que em va entregar alhora que em feia l'honor de dedicar-me el catàleg de l'exposició Fita '90.

Del seu treball a Soldeu en vam poder fer un bon tast, juntament amb en **Puigvert** i de la mà d'en **Josep Areny** que no va deixar cap racó per mostrar-nos. Tot de figures en la zona termal, una font de vitralls i un bestiar interminable per arreu en negatiu o positiu, sobre vidre, marbre, pissarra... estampat, serigrafiat, trencadis.... a l'interior i a l'exterior. Una exhibició aclaparadora que mereixeria un estudi aprofundit. En Fita parla amb afecte de la família Calbó i el seu treball a Soldeu. El mateix sentiment té en **Josep Areny** que recorda les visites de l'artista i com, per facilitar-li la feina li van fer una maqueta de l'establiment. De fet, en **Josep Areny** no deixa de pensar en nous projectes amb ell.

La darrera obra d'en **Fita** a Andorra és el monòlit dedicat a **Carlemany** davant del comú de Canillo. Un paral·lelepípede de 7 m d'alçada en "corten" i acer inoxidable que recorda la llegenda del pas del mític emperador per casa nostra.

ENRIC DILMÉ
dr. arquitecte

T.+376 869 558 . www.enricdilme.com

Av.Fiter i Rossell 109 . local 2
AD700 Escaldes-Engordany . Andorra

Escrit a Escàs, la Massana, el dia de Meritxell del 2020.